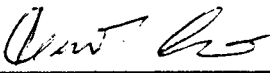
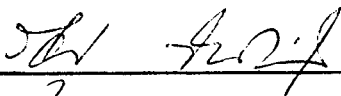

ชื่อโครงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บทบาทสภาตำบลในการพัฒนาป่าชุมชน กรณีศึกษา
สภาตำบลสวนหม่อน อำเภอัญญาศรี จังหวัดขอนแก่น

ชื่อผู้ทำโครงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นายสุนันท์ ศิริสุนทร

คณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวัลักษณ์ อภิชาติवलลภ)

กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฑูรย์ จำรัสพันธุ์)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่และวิธีการของสภาตำบลในการพัฒนาป่าชุมชน 2) เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาป่าชุมชนของสภาตำบลและ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ใกล้เขตป่าชุมชนต่อแนวทางพัฒนาป่าชุมชนของสภาตำบล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บข้อมูลภาคสนามนานกว่า 1 ปี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินงานร่วมกับองค์กรชุมชนมาตลอด และการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการสัมภาษณ์ครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ใกล้เขตป่าจำนวน 7 หมู่บ้านรวม 259 ครัวเรือนเพื่อสอบถามความคิดเห็นและลักษณะการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาป่าชุมชนของสภาตำบล

ผลการวิจัย พบว่าตำบลสวนหม่อน ประกอบด้วย 14 หมู่บ้าน มีครัวเรือน 1,480 ครัวเรือน ประชากร 6,681 คน มีพื้นที่ป่าชุมชน 12,000 ไร่ และได้กันออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าโคกหลวง มีทั้งป่าธรรมชาติและป่าเศรษฐกิจยุงคาลิปดิส อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการสภาตำบล ซึ่งมีบทบาทปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานพัฒนาป่าชุมชนอาศัยวิธีการที่สำคัญ คือ การกำหนดเขตป่าชุมชนพร้อมรังวัดขึ้นทะเบียนให้ถูกต้อง มีการอนุรักษ์และบำรุงรักษาป่า โดยปลูกต้นไม้เพิ่มเติม การกำหนดกฎระเบียบควบคุม การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการขายไม้เศรษฐกิจ

เพื่อเป็นกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน โดยแบ่งสรรงบประมาณให้ทุกหมู่บ้านในตำบลอย่างยุติธรรม แต่ละหมู่บ้านจะนำเงินไปใช้ในกิจกรรมพัฒนาของตนหรือให้ครัวเรือนต่าง ๆ กู้ยืมอัตราดอกเบี้ยต่ำ รวมทั้งการให้เงินช่วยเหลือกลุ่มแม่บ้านและการสร้างสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ ส่วนการจัดความขัดแย้งในท้องถิ่นสภาตำบลได้เจรจาประนีประนอมกับกลุ่มผู้บุกรุกป่าชุมชน ถ้าหากรายใดมีปัญหามาก จะขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยดำเนินการ

ผลการพัฒนาป่าชุมชน พบว่า การมีส่วนร่วมของครัวเรือนที่อาศัยอยู่ใกล้เขตป่าชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยให้ความร่วมมือไม่บุกรุกและตัดไม้ การช่วยสอดส่องและสำรวจปัญหาป่าชุมชน และรายงานต่อคณะกรรมการ การร่วมปลูกป่า ดูแลรักษา และการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสภาตำบล การเพิ่มรายได้ชุมชนมี 2 ระดับ คือ ระดับครัวเรือน มีการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นและมีรายได้จากการปลูกป่าเศรษฐกิจเพิ่มเติม ระดับชุมชนจะได้รับการแบ่งสรรเงินกองทุนพัฒนาหมู่บ้านอย่างยุติธรรม สำหรับการสร้างเครือข่ายองค์กรท้องถิ่นด้านการพัฒนาป่าชุมชน พบว่า ครัวเรือนและหมู่บ้านต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงมีการยอมรับการปลูกป่าเศรษฐกิจ(ยูคาลิปตัส) และนำไปปลูกในที่ดินสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านและที่ทำกินของตนเพิ่มขึ้น การให้ความร่วมมือไม่นำฝูงสัตว์เข้าไปเลี้ยงในพื้นที่ป่าปลูกที่มีอายุน้อยกว่า 1 ปี การช่วยประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานพัฒนาป่าชุมชน ส่วนความคิดเห็นของชาวบ้านต่อความสามารถในการดำเนินงานป่าชุมชน การบริหารกองทุน และแนวทางการจัดการป่าชุมชนของสภาตำบลอยู่ในระดับมาก นั่นคือมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของรัฐอย่างได้ผลดี มีการกำหนดเขตป่าชุมชนได้ชัดเจน การแบ่งสรรผลประโยชน์ จากป่าชุมชนอย่างยุติธรรม และชาวบ้านได้ให้ข้อเสนอต่อสภาตำบลคือควรถูกกำหนดโครงการพัฒนาป่าชุมชนไว้ในแผนพัฒนาฯ 5 ปี รัฐควรมีกฎหมายรองรับการจัดการป่าชุมชนและมีงบประมาณสนับสนุน และสภาตำบลควรสร้างความตระหนักและปลูกฝังแนวทางการจัดการป่าชุมชนสู่ภาคปฏิบัติ ไปยังกลุ่มสังคมอื่น ๆ ทุกระดับ